

MATTHEW CAMPBELL / KIT CHELLEL

MEREN ARMOILLA

**TOSITARINA
KAAPPAUKSESTA,
MURHASTA JA
SALALIITOSTA**

TAMMI

Matthew Campbell & Kit Chellel

MEREN ARMOILLA

TOSITARINA KAAPPAUKSESTA,
MURHASTA JA SALALIITOSTA

Suomentanut Ilkka Rekiaro

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS:

Dead in the Water – A True Story of Hijacking, Murder, and a Global Maritime Conspiracy

COPYRIGHT © 2022 BY MATTHEW CAMPBELL AND KIT CHELLEL

SUOMENKIELINEN LAITOS © ILKKA REKIARO JA TAMMI 2023

ISBN 978-952-04-5293-3

PAINETTU EU:SSA

Omistettu perheille

SISÄLLYS

Johdanto	9
1. ONNELLINEN ARABIA	15
2. KYYNELTEN PORTTI	26
3. TUNKEUTUJAT	36
4. HÄTÄMERKIT	48
5. ROHKEAMPI MAAILMA	57
6. JEMENIN PISIN MIES	69
7. TODISTEITA, KUOMA HYVÄ	80
8. ISKUAALTOJA	91
9. KUNNOLLINEN KONSTAPELI	100
10. MEILLE MERIHÄTÄÄN SUO APUA	112
11. EHDOLLINEN PALKKIO	120
12. KUUMAT SAMMAKOT	131
13. PINNAN ALLA	140
14. SOTARISKIT	160
15. METALLI-MICKEY	169
16. AIHETODISTEITA	182

17. MERKITYY	194
18. SUPER MARIO	203
19. EPÄLUOTETTAVA TODISTAJA	215
20. LAHJOJEN KERA	226
21. MINÄ EN PELKÄÄ	239
22. ZULU 2	249
23. KAKSI KREIKKALAISTA TYYPIÄ	260
24. KEIKKA	269
25. ÄLÄ POISTU KOTOA	280
26. OIKEUDEN PÄÄTÖS	291
27. KAPTEENI	307
Jälkisanat	317
Kiitokset	328
Kuvalähteet	332
Lähdeviitteet	333
Hakemisto	344

JOHDANTO

Valtameret ovat nykytalouden edellytys, kätevin ja edullisin väylä kuljettaa tavaraa, jota valmistamme, myymme, ostamme, poltamme, syömme, puemme päällemme ja heitämme menemään. Kambodžan hikipajoissa tehtyjä lenkkareita pakataan neljänkymmenen jalan pituisiin kontteihin, pinotaan laiturinostureilla laivoihin ja viedään Eurooppaan, missä niillä täytetään kauppojen hyllyjä. Saudi-Arabian aavikon alta 150 miljoonaa vuotta vanhoista esiintymistä imetty öljy matkaa meritse Suezin kanavan kautta täyttämään Fordien tankkeja New Jerseyssä. Länsi-Australian punaisessa maasta kaivettu rautamalmi lastataan isoihin irtolastialuksiin ja laivataan Kiinaan, missä siitä taotaan terästä Shanghain pilvenpiirtäjiin.

Ilman meritse käytyä ulkomaankauppaa meillä ei olisi älypuhelimia eikä päivällispöydässä punaviiniä. Ilman säiliöaluksia, joilla jakelu voidaan hoitaa edullisesti ja tehokkaasti, ei olisi taloudellista keinoa hyödyntää laajassa mitassa maakaasua tai lentopetrolia. Merenkulku on kehittynyt palvelemaan kansainvälistä kauppaa, mikä on yksi kapitalismin hämmästyttävimmistä saavutuksista, todellinen teknisten ja rahoitusinnovaatioiden sinfonia, joka on leikannut roimasti kaukokaupan kustannuksia ja parantanut kauppayhteyksien luotettavuutta.

Menestys on toisaalta kumma kyllä tehnyt kauppamerenkulusta lähes näkymättömän alan. Entisajan suurimpia kaupunkeja – Lontoota, New Yorkia ja Tokiota – hallitsivat aikoinaan satamat, joiden kaduilla tungeksi merimiehiä ja satamatyöntekijöitä. Mutta kun rakennettiin yhä suurempia aluksia ja robottinosturit syrjäyttivät ahtaajien lihasvoiman, satamat siirrettiin kauas Felixstowen ja Port Elizabethin kaltaisiin tuntemattomiin paikkoihin. Lopulta jopa miehistöt katosivat näkyvistä: osa syrjäytyi automaation vuoksi, osan syrjäyttivät kehittyvien maiden halvemmat ja vähemmän vaativat työntekijät. Satamat väistyivät taka-alalle vielä selvemmin kuin sähköverkko ja viemäristöt, pois useimpien ihmisten katseilta ja ajatuksista. Kuluttajille ei ole ollut koskaan aiemmin tarjolla näin runsasta tavaravalikoimaa eikä meidän ole koskaan ennen tarvinnut välittää näin vähän siitä, miten se on meidän haltuumme päätynyt.

Tässä kerrottu tarina keskittyy yhteen alukseen, ruostuneeseen öljysäiliölaivaan nimeltä *Brillante Virtuoso*. Kirja perustuu yli neljän vuoden selvitystyöhön, jossa tutkittiin kymmeniä tuhansia sivuja oikeudenkäyntipapereita, todistajanlausuntoja, poliisiarkistoja, sotilasasiakirjoja, sähköposteja, muistioita ja äänitallenteiden litterointeja sekä haastateltiin yli 75 henkilöä, jotka liittyivät tapahtumiin eri tavoin. Yhtäkään tilannetta tai keskustelua ei ole keksitty tai paisuteltu; kaikki perustuvat tapahtumien aikana tehtyihin muistiinpanoihin tai yllä mainittuun aineistoon. Tekstissä tai lähdeviitteissä kerrotaan, jos jonkin tiedon tarkkuudesta on kiistaa ja miksi.

Brillante ei ollut mitenkään erikoinen, vaan pelkkä sopivasti tarjolla ollut hammaspyörä kauppamerenkulun koneistossa. Tästä mitäänsanomattomasta aluksesta on kuitenkin kymmenen vuoden ajan riideltä, sitä on puitu oikeudessa, sitä ovat tutkineet poliisit, yksityisetsivät ja asiantuntijat, jotka amma-

tikseen etsivät laivoista lähes näkymättömiä johtolankoja. Eikä *Brillante* ole vieläkään paljastanut kaikkia salaisuuksiaan. Jos sen nimi mainitaan jossain suuressa kauppasatamassa, seurauksena on usein tietynlainen reaktio – ehkä kulman kohotus tai vilkaisu olan yli, sattuuiko joku olemaan kuuloetäisyydellä. Tapausta selvittäessämme meitä varoitettiin moneen kertaan, että ottaisimme ison riskin, jos jatkaisimme tutkintaa, ja monet lähtemme pyysivät, ettei heidän nimeään julkaista, koska pelkäsivät kostotoimia. Pelko oli ymmärrettävää. *Brillante* on vuosien ajan jättänyt jälkeensä tuhottuja elämänkohtaloita. Ainakin yksi ihminen on murhattu. Muita on uhkailtu tai siepattu, ja jotkut ovat joutuneet pakenemaan kotoaan.

Tämä kirja kertoo piilossa toimivasta järjestelmästä, joka mahdollistaa ulkomaankaupan, ja erityisesti siitä, mitä sen kaoottisilla reunamilla saattaa tapahtua. Kauppamerenkululla on ainutlaatuinen ominaispiirre: se on täysin integroitu maailmantalouteen mutta toisaalta toimii siitä irrallaan, ja se hyötyy maailmantalouden infrastruktuurista mutta sivuuttaa monet sen säännöt. Joskus sanotaan, ettei merellä kunnioiteta lakia, ja se onkin totta: kaukana rannikosta rähjäisellä pienellä troolarilla tai isossa malminkuljetusaluksessa ei todellakaan ole poliiseja eikä usein teoilla seurauksia. Mutta häikäilemättömimpiä rikoksia tehdään joskus siellä, missä kauppamerenkulun maailma ja järjestynyt kuivalla maalla pyörivä maailma kohtaavat. Tähän tarjoavat mahdollisuuden 2000-luvun monimutkainen finanssiala ja kenties ennen kaikkea maapallon väestön kollektiivinen välinpitämättömyys, sillä me haluamme sen mitä haluamme ja nyt heti emmekä välitä kuulla, millainen inhimillinen hinta tämän mielihalun tyydyttämisellä on.

MEREN ARMOILLA

I. LUKU

ONNELLINEN ARABIA

Cynthia Mockett heräsi laukauksiin eräänä yönä keväällä 2011. Hän oli vuosien mittaan tottunut automaattikiväärin papatukseen, mutta tämä pamahdus kuului läheltä, aivan makuuhuoneen edestä. Cynthia oli 64-vuotias pieni ja pippurinen nainen, jolla oli hopeanharmaa tukka ja tuimat silmät. Hänen puolisonsa David nukkui edelleen, kun Cynthia nousi sängystä ja hiipi ikkunaan. Siitä näkyivät Adenin ikivanhan kaupungin ääriiviivat, valkoiset talot sammuneen tulivuoren rinteillä kauempana sijaitsevan sataman valoissa.

Huvila, jossa Cynthia ja David olivat asuneet vuokralla useita vuosia, sijaitsi muutaman kadunvälin päässä merestä Muallan kaupunginosassa, joka oli rakennettu puoli vuosisataa aiemmin Jemeniin lähetetyille brittiläisille siirtomaavirkamiehille ja sotilaille. Polvistuessaan ikkunan ääreen Cynthia hengitti palavien renkaiden katkua. Hän näki alempana joukoittain nuoria miehiä – he juoksivat ja huutelivat pimeässä ja ampuivat katulamppuja. Kiväärien suuliekit välähtelivät aseiden paukkuessa. Cynthia ei saanut selvää, ajoivatko he jotakuta takaa vai ajettiin heitä takaa. Yhtäkkiä hän kuuli Davidin karjaisevan makuuhuoneen perältä. ”Mitä helvettiä sinä teet? Tule pois sieltä ikkunasta!” Cynthia palasi sänkyyn

ja makasi valveilla, kunnes taivas alkoi kirkastua. Hän kuunteli laukauksia ja kauempaa rinteistä kaikkuvia tykin jymähdyksiä.

Hieman ennen kahdeksaa Cynthia avasi huvilan valurautaportin. David ajoi Lexus-katumaasturinsa kuoppaiselle kadulle ja vilkutti vaimolleen lähtiessään työpaikalleen Adenin sataman lähistölle. Cynthia katseli kadulle Davidin mentyä. Lapset leikkivät lasinsirpaleista juurikaan piittaamatta ja kauppiaat olivat nostaneet hedelmät esille kuin edellisenä yönä ei olisi tapahtunut mitään. Aluksi Cynthia tunsu itsensä tyhmäksi, kuin olisi kuvitellut omiaan. Mutta hänellä oli epämukava olo. David oli asunut ja työskennellyt Jemenissä yli kymmenen vuotta. Sinä aikana Cynthia oli sukkuloinut Arabian niemimaan ja heidän Englannin-kotinsa välillä. Aden ei ollut koskaan rauhallinen kaupunki, mutta viime kuukausina se oli alkanut natista liitoksissaan. Cynthia ja David olivat ruvenneet keskustelemaan Davidin eläkkeelle jäämisestä – he halusivat viettää enemmän aikaa lastenlasten kanssa. Cynthia ajatteli, että kenties nyt oli oikea hetki Davidin muuttaa pysyvästi kotimaahan.

Mocketit olivat asuneet suurimman osan yhteisistä 43 vuodestaan kuumissa ja vaarallisissa paikoissa. He olivat tavanneet Cynthiaan ollessa viisitoistavuotias ja asuessa eräässä pikkukaupungissa Devonin idyllisessä kreivikunnassa Lounais-Englannissa. Siellä on myös Euroopan suurin laivastotukikohta. David oli vuoden vanhempi, erään serkun kaveri, ja esittäytyi viheltämällä Cynthiaalle. *Hävytön tyyppi*, Cynthia ajatteli. Myöhemmin David ilmaantui Cynthiaan huoneen ikkunan alle eikä suostunut painumaan tiehensä ennen kuin Cynthia lupasi lähteä hänen kanssaan elokuviin. Juuri ennen joulua vuonna 1968 David solmi kravatin kaulaan ja Cynthia puki ylleen parhaan mekkonsa, ja he saivat kyydin erään sukulaisen pakettiautossa – he istuivat kaalinkerien päällä – maistraattiin vihittäväksi. David oli 193 senttiä pitkä hujoppi, jolla oli rämäkkä nauru ja joka yleensä

otti haltuunsa tilan kuin tilan, jonka ovesta astui sisään. Tuon ajan mustavalkoisissa valokuvissa hän näyttää nuorelta Sean Conneryltä: hän on harteikas ja hänellä on tuuheat kulmat. Hänen isänsä työskenteli amiraliteetin palveluksessa, valtion elimessä, joka vastasi Yhdistyneen kuningaskunnan laivaston toiminnasta, ja David oli lapsena asunut Sri Lankassa ja Gibraltarissa ja päässyt seikkailun makuun, jota kaipasi aikuisenakin. Cynthia mielestä David oli innostavin hänen tapaamansa mies. Neljä vuosikymmentä myöhemmin Cynthia ajatteli yhä samoin, vaikka David oli lähes kalju ja kasvattanut vararenkiaan.

Kauppalaivaston merimiehenä David oli poissa kuukausia kerrallaan, mikä oli raskasta Cynthiaalle, vaikka hän naimisiin mennessään oli tiennyt, millaista heidän elämänsä olisi. David kutsui hänet merimatkoille mukaan aina kun pystyi, mikä oli poikkeuksellista etenkin 1970-luvulla. Kerran Cynthia purjehti Davidin kanssa rahtilaivalla, joka kuljetti rautamalmia Intiasta Japaniin, ja hänellä meni huomattava osa matkasta siihen, kun pesi ruosteenväristä pölyä heidän hytistään. Jotkut miehistön jäsenet valittivat, koska laivassa oli nainen, mutta Cynthia ei ollut millänsäkään. Hän on päälle päin hiljainen mutta sisältä terästä. Hänellä oli nauru herkässä, jopa nuorten merimiesten roisi huumori sai hänet nauramaan – nämä pitivät häntä eräänlaisena kanaemona. Kun kapteeni ei ollut komentosillalla, David antoi joskus Cynthiaan ohjata laivaa.

Mockettien tytärten Sarah'n ja Rachaelin synnyttyä raha oli tiukassa, ja vuonna 1977 David otti vastaan hyväpalkkaisen työn Jeddän satamataarkastajana Saudi-Arabian öljybuumin aikaan. Hän oli hankkinut merikapteenin pätevyuden, ja hänet tunnettiin siitä lähtien kapteeni Mockettina, vaikka työskentelekin ensin satamassa ennen kuin pääsi aluksen komentajaksi.

Cynthia ja tytöt asuivat aluksi Davidin kanssa länsimaalaisille varatulla vartioidulla alueella, joka oli eristetty Saudi-

Arabian uskonnollisen poliisin valvomista vanhoillisista määräyksistä. Mutta muutaman vuoden kuluttua Cynthiasta alkoi tuntua, että hän pitkästyisi kuoliaaksi, jos joutuisi vielä muurin sisällä juomaan aikansa kuluksi ginitoniceja muiden vaimojen kanssa. Lisäksi hän halusi tyttärien käyvän kunnollista englantilaista koulua. Cynthia ja tytöt muuttivat Devoniin isoon kivitaloon, jota kaikki sanoivat Pappilaksi. David jäi Lähi-itään. Hän piti sikäläisistä asukkaista ja rannikon karusta kauneudesta. Sitä paitsi palkka oli hyvä, eikä Pappilan ylläpito ollut halpaa. Englannissa käydessään David rentoutui kokoamalla palapelejä ja kertoi Cynthialle seikkailuistaan, muun muassa siitä, kun saudien kuninkaan kamelit olivat karanneet ja rynnineet sataman läpi. Muutama jouduttiin hakemaan viidenkymmenen kilometrin päästä.

David aloitti vuonna 1998 työt vahinkotarkastajana Jemenissä. Vahinkotarkastajilla on keskeinen joskin epäkiitollinen rooli meritse käytävässä kaupassa, sillä he laativat riippumattomia analyysejä laivaonnettomuuksista, auttavat niiden syiden selvittämisessä ja opastavat korvauspäätöksissä. Mockettin tehtävänä olisi tarkastaa Jemenin vesillä kulkevia laivoja ja lasteja erinäisten kauppiaiden, pankkiirien, laivanvarustajien ja vakuutusyhtiöiden pyynnöstä. Hän esimerkiksi tutki asiantuntijan silmällä konevian saanutta säiliölaivaa, joka kuljetti öljyä Kuwaitista Texasiin, ja vaurioitunutta betoniterästan-koerää, joka oli matkalla Rotterdamiin. Vaikka konttilaivat on paljolti automatisoitu ja reaaliaikainen satelliittinavigointi on arkipäivää, tällaisia ongelmia tuli merellä vastaan jatkuvasti, ja työstä maksettiin hyvin, koska Jemenissä ja lähialueilla oli pulaa ammattitaitoisista tarkastajista.

Muutto Lähi-idän köyhimpään maahan oli silti pelottava ajatus. Jemeniä saattoi siihen aikaan kuten nykyisinkin sanoa hyvällä syyllä maailman vaikeimmin hallittavaksi maaksi. Ja

monet ovat yrittäneet sitä hallita, koska Jemen sijaitsee Saudi-Arabian ja Afrikan sarven välissä tärkeässä geopolitiisessa pullonkaulassa Aasiasta Eurooppaan johtavan meritien varrella. Osmanit tulivat Jemeniin 1500-luvulla ja yrittivät lahjoa paikalliset šeiakit uskollisiksi, mutta kiivaat ylänköheimot pakottivat heidät perääntymään kerta toisensa jälkeen. Eräs turkkilainen virkailija kuvaili vuoria, ”jotka lävistävät pilvet, [ja ovat] paikka, jossa on sijaa vain tuskalle”. Tarun mukaan osmanien sotilaat jouduttiin kahlehtimaan laivoihin, jotta heidät saatiin sotimaan Jemenin taisteluissa.

Seuraavana tulivat britit, jotka ottivat tähtäimeensä Adenin – se olisi hyvä välisatama matkalla Intian siirtokunnista emämaahan ja takaisin. Kun vuonna 1837 hyökättiin Britannian lipulla purjehtineeseen laivaan, Itä-Intian kauppakomppania sai verukkeen valloittaa Adenin, joka oli silloin pelkkä kalastajakylä. Jemenin eteläosa jossain määrin vaurastui brittien investoinneilla, etenkin kun Suezin kanava avasi kauppareitin Egyptin läpi. Adenista tuli yksi Brittiläisen imperiumin merkittävimmistä satamista, idän ja lännen välinen portti. Siirtomaahallinto rakennutti kellotornin nimeltä Little Ben, pystytti kuningatar Viktorian patsaan ja perusti länsimaisen byrokratian. Alueen asukkaat kuitenkin vaativat jälleen itsenäisyyttä. Adenissa oli niin väkivaltaista, että siitä tehtiin rangaistuspaikka häpeällisesti suoriutuneille rykmenteille. Muuan sinne 1850-luvulla komennettu skotlantilainen upseeri valitti hikirakkulataudista, ulvovista villikoirista ja ”läpätunkevasta lohduttomuudesta”.

Kranaatein ja konepistoolein aseistautuneet taistelijat häätivät britit Jemenistä 1960-luvulla, ja samaan aikaan egyptiläiset sotilaat joutuivat veriseen sotaan Jemenin pohjoisosassa. Egyptin presidentti Gamal Abdel Nasser kutsui sitä ”omaksi Vietnamikseen”. Brittien lähdettyä Kremlin tukema sosialistinen hallinto otti vallan etelässä, joka oli hajota verisessä sisällis-

sodassa 1980-luvulla. Adeniin sijoitetut neuvostosotilaat pakenivat häpeällisesti teurastusta lähistöllä purjehtineeseen Ison-Britannian kruunun huvipurteen *Britanniaan*. Jopa Jemenin sosialistien marxilaiset aateveljet katsoivat väkivallan liialliseksi. ”Milloin te lakkaatte tappamasta toisianne?” Kuuban johtaja Fidel Castro ihmetteli eräälle jemeniläiselle johtohenkilölle.

Kun David Mockett muutti Jemeniin 1990-luvun lopulla, Jemenin pohjois- ja eteläosa yhdistettiin Ali Abdullah Saleh-nimisen korruptoituneen sotilasjohtajan alaisuuteen. Maa oli edelleen levoton ja kaoottinen. Siellä oli valtavasti neuvostoajan tuliaseita, aggressiivisia heimosotureita ja yhä enemmän islamilaisia ekstremistejä. Presidentin turvajoukot tarjosivat suojaa Afganistanista palanneille jihadisteille, muun muassa Osama bin Ladenin miehille ja hänen kasvavalle al-Qaidan verkostolleen, vaikka Saleh samaan aikaan yritti uskotella muulle maailmalle olevansa myötämielinen kumppani ja ansaitsevansa ulkomaan-apua. Isojen kaupunkien ulkopuolella liikkuminen edellytti usein aseistautunutta poliisisaattuetta, joka kuten noin kolme neljännessä miesväestöstä pureskeli kaikki illat katpensaan lievästi narkoottisia lehtiä – niiden sanotaan synnyttävän huumetilan, jonka voimakkuus on jotain vahvan kahvin ja kokaiinin väliltä.

Mockett oli kaikesta huolimatta Jemenin lumoissa. Hän oli työskennellyt jonkin aikaa kokeeksi Dubaissa eikä viihtynyt. Hän sanoi ystäville, että tunsii siellä asuvansa Disneylandissa. Jemenistä hän sen sijaan löysi *Tuhannen ja yhden yön Arabian*, jota raha ja nykyaika eivät olleet pilanneet. Siellä oli kaupunkkeja, joissa oli ollut pysyvää asutusta pitempään kuin juuri missään muualla koko maailmassa. Pohjoisessa pääkaupungissa Sanaassa tuhannet lasimaalaukset välkehtivät kuin jalokivet lyhtyjen valossa toimivien kat-kauppiaiden yllä. Hadramautissa oli aavikkokallioihin kaivettuja, pastellivärein maalattuja savipalatsia. Ne olivat säilyneet samanlaisina roomalaisajoista

asti – roomalaiset olivat kutsuneet Jemeniä ”Arabia Felixiksi”, onnelliseksi Arabiaksi, hedelmälliseksi alueeksi, jonne kameli-karavaanit pysähtyivät lepäämään.

Mockettin mielestä Jemenin vaarat olivat enimmäkseen liioittelua. Hän sanoi Cynthialle, että siellä on turvallista, kunhan käyttäytyi kunnioittavasti. David ei pelännyt syödä aamiaista kadulla tavallisten jemeniläisten seurassa – sormin kuten he ja rupatellen sen verran kuin heikolla arabian taidollaan pystyi. Pitkillä automatkoilla aurinkoisilla vuorilla hän ja Cynthia kuuluivat paimenten raikuvia huutoja näiden viestiessä laaksoissa. Cynthiasta he kuulostivat vihaisilta. ”He vain juttelevat keskenään”, David sanoi. ”Noin he sen tekevät.” Vuorissa oli korutonta kauneutta, joka vetosi Davidiin kuten sotien välisenä aikana Jemeniä kolunneeseen Freya Starkiin, joka ihasteli ”Jemenin harteikkaita vuoria... kyteviä ja hämääriä, kuin mustat tulivuorenhuiput olisi hunnuttanut aavikkohiekka ja punaiset hiekkakivet himmentänyt tulivuorentuhka.”

Edes hengenvaarallinen läheltä piti -tilanne ei saanut Davidia muuttamaan mieltään uudesta kotimaastaan. Se tapahtui maaliskuussa 2002. Mockett asui siihen aikaan Hodeidan satamakaupungissa jonkin matkan päässä Adenista. Eräänä iltana hän palasi töistä ja autoa lukitessaan havaitsi kaksi miestä, jotka olivat pysähtyneet moottoripyörällä hänen talonsa eteen. Toinen oli kääntynyt Mockettiin päin ja nostanut olalleen jotain, mikä näytti kovasti kivääriltä. Ennen kuin Mockett ehti tajuta, mitä oli tapahtunut, hän kuuli pamahduksen ja tunsu kaulassaan polttavaa kipua. ”Painoin tietenkin heti käteni kaulalle ja kauhistuin nähdessäni verta”, hän kirjoitti poliisille antamassaan selonteossa. ”Päästin avaimet, puhelimen ja kirjoituslaskan putoamaan maahan ja otin jalat alleni.”

Ilmeni, että luoti oli kimmonnut Mockettin autosta ja lävistänyt kaulan aivan valtimon vierestä. Hän toimi kuten kelpo

vahinkotarkastaja ja otti luodin talteen todisteeksi ennen kuin soitti eräälle ystävälle ja pyysi tältä kyydin sairaalaan. Muutama päivä myöhemmin hän kertoi ampumisvälikohtauksesta Cynthialle puhelimitse. He ratkaisivat yhdessä sanaristikkoa, David talossaan Jemenissä, Cynthia Pappilassa, kun David kesken kaiken sanoi yksikantaan: ”Kuule, minua ammuttiin.” Cynthia järkyttyi, mutta yritti hillitä itsensä. Hänen ensireaktionensa oli: ”Miten ihmeessä?” Mockett ei saanut koskaan tietää, kuka häntä ampui ja miksi. Poliisi ilmoitti epäuskottavasti, että häneen oli osunut harhaluoti, joka oli ammuttu lähistöllä pidetyissä häissä. Myöhemmin Cynthia alkoi epäillä jonkun paikallisen liikemiehen olleen murhayrityksen takana. Kenties joku oli menettänyt rahaa Davidin kieltäytyttyä osallistumasta rahtihuijaukseen.

Kymmeniä ihmisiä kävi sairaalassa katsomassa haavoit-
tunutta tarkastajaa, muun muassa maakunnan kuvernööri, minkä Mockett tulkitsi merkiksi siitä, että useimmat jemeniläiset halusivat hänen pysyvän hengissä. Hän vei verisen luodin kotiin muistoksi ja lisäsi tapauksen kronikkaansa. Aina tarinaa kertoessaan hän valitti leikillään lääkäreiden tehneen niin hyvää työtä, ettei hänelle jäänyt edes kunnan arpea, jolla rehennellä, pelkkä pieni vaalea naarmu vain. ”Ei minkäänlaista kunniamerkkiä!” hän valitti.

Mockett päätti jäädä Jemeniin ja muutti myöhemmin Adeniin, missä on maan suurin satama. Aden oli entinen Brittiläisen imperiumin tukikohta, ja siellä oli tarjolla mukavuuksia, joita ei hevin löytynyt muualta maasta. Adenissa oli kelvollinen hotelli, Sheraton. Sen aulassa oli metallinpaljastin ja kyltti, jossa luki EI TULIASEITA EIKÄ TIKAREITA. Kaupungissa oli anglikaaninen kirkko, pieni joukko omalaatuisia brittejä, joiden kanssa viettää vapaa-aikaa, ja jopa paikkoja, joissa he saattoivat tilata olutta. Aden oli Jemenin avoimielisin kaupunki,

jossa eri puolilta maata saapuneet pääsivät kohtuuden rajoissa irrottelemaan. Kun Mockettien tyttäret aikuistuivat, Cynthia ei koskaan kieltäytynyt tilaisuudesta matkustaa Adeniin miehensä luo. Hän oli ajatellut vuoden 2011 visiitin lomareissuksi, mutta öiset laukaukset tekivät tyhjäksi toiveet siitä, että aika kaupungissa olisi huoletonta. Eipä ole kummoinen loma, hän ajatteli seuraavana aamuna katsastaessaan vahinkoja heidän huvilansa edustalla.

Seuraavina päivinä eri puolilla Adenia puhkesi katumella-koita. Elettiin arabikevään alkuvaihetta, sortovallan vastaisten mielenosoitusten aaltoa, joka oli levinnyt Tunisiasta muihin arabimaihin. Presidentti Salehin hallinto oli yhtä korruptoitunut ja siekailematon kuin naapuriensa, ja Jemenin muutamasta öljykentästä saadut rahat, joilla oli aiemmin lepytelty potentiaalisia hallinnon vastustajia, alkoivat huveta. Jemenin turvajoukot reagoivat muutosvaatimuksiin: he kävivät asettomia mielenosoittajia vastaan kyynelkaasulla ja kumiluodeilla ja jopa ampuivat kovilla. He surmasivat sadoittain ihmisiä Salehin kuvan – sliipattu tukka ja tyypilliset despootin viikset – katsellessa paheksuvasti mainostauluista ja seinämaalauksista.

Eräänä aamuna jemeniläinen nainen, joka oli Mockettien taloudenhoitaja ja ruoanlaittaja, lähestyi Cynthiaa. ”Rouvan pitää palata kotiin”, hän sanoi. Cynthia nyökkäsi. ”Ei yksin. Teidän pitää palata kotiin herra Davidin kanssa.” Cynthia meni ulkoenglantilaisten tapaamiseen anglikaaniseen kirkkoon, ja siellä monet suosittelivat samaa. ”Taidan odottaa”, hän sanoi heille. Pian sen jälkeen pappi pakeni maasta.

Mutta kun Cynthia yritti puhua tilanteesta Davidille, tämä sanoi ihmisten olevan suotta hysteerisiä. David kieltäytyi palkkaamasta autonkuljettajaa ja henkivartijaa ja kävi edelleen töissä omalla autolla. Jos mielenosoitus tukki tien, hän ajoi toista kautta. Cynthia pysyi Davidin ohjeita noudattaen päivi-

sin sisällä talon keskiosassa. Hän kulutti aikaansa lukemalla ja neulomalla. Joskus hän kävi Davidin työpaikalla satamassa, ja David tutki konttorissaan merenkulkuraportteja. Jemeniläiset työntekijät kutsuivat Cynthiaa rouva Davidiksi.

Puolison työssä oli asioita, jotka olivat aina jääneet Cynt-hialle arvoitukseksi. Cynthia otaksui Davidin salaavan juttuja, jotta hän ei pelkäisi Davidin puolesta. David vei hänet joka viikko katsomaan laivoja Steamer Pointista, missä kuningatar Elisabet oli kauan sitten noussut maihin. Adenin satama oli nuutunut huomattavasti brittivallan ajoista. Laivojen tankkausputkien maali hilseili ja roskia oli kasoittain hartioihin asti. Silti oli aina nähtävää: massiivisia tankkereita ja kelluvien pikkukaupunkien kokoisia konttilaivoja, ja niiden välissä moottoriveneitä sekä perinteisiä arabialaisia dau-purjealuksia. Joskus satamassa näki puoliksi uponneen hyllyn, joita kaup-pamerenkulussa kutsuttiin ”kaatuneiksi”. David katseli aina matkustajia, kun he rantautuivat hinaajista. Cynthiasta tuntui usein, että David etsi jotakuta tai jotakin, mutta jos etsi, David piti sen omana tietonaan.

Adenin pienessä ulkomaalaisten yhteisössä murehdittiin entistä enemmän. Mocketit olivat järjestäneet kotonaan Britannian suurlähetystön turvallisuuspalaverin, ja Britannian viranomaiset olivat kehottaneet kansalaisiaan poistumaan Jemenistä mahdollisimman pian. David ja Cynthia ostivat avoimet lentoliput siltä varalta, että heille tulisi äkkilähtö: varaus vaihtui aina päivän päättyessä automaattisesti seuraavalle lähdölle. Eräs heidän ystävänsä oli maininnut hieman uskaliaan varasuunnitelman: jos lentoasema suljettaisiin tyk-kitulen vuoksi, jäljellä olevat ulkomaalaiset voisivat nousta dauhun ja purjehtia Adeninlahden poikki Itä-Afrikkaan.

Huhtikuussa al-Qaidan soturit taistelivat Jemenin armeijaa vastaan Zinjibarin kaupungin hallinnasta vain 60 kilometrin

päässä Adenista itään. Arkielämä satamassa jatkui ajoittaisista laukauksista huolimatta. Seudun keskenään kiistelevät ryhmät maksoivat lain ja järjestyksen romahduksen varjolla vanhoja kalavelkoja. Cynthian oli määrä palata kotimaahan kuun lopulla, ja hän ja David lensivät avoimilla lipuillaan Englantiin. ”Minä en palaa Jemeniin ennen kuin tilanne ratkeaa” Cynthia oli sanonut heidän taloudenhoitajalleen.

David sen sijaan näytti olevan enemmän huolissaan verokarhusta kuin kansalaislevottomuuksista. Hän oli kerran saanut ankarat mätkyt oltuaan liian monta päivää Englannissa ja menettänyt ulkomailla asuvien alhaisen veroprosentin. Sen seurauksena kaikki heidän säästönsä olivat menneet veroon. ”En enää ikinä tee samaa virhettä uudestaan”, David sanoi ystäville, vaikka nämä pyysivät häntä jäämään Englantiin. David ei antaisi pienten paikallisten rähinöiden estää häntä tekemästä työtään, ja hänen vaimonsa tiesi, ettei häntä kannattaisi yrittää saada pyörtämään päätöstään.

Mockett lensi takaisin Adeniin toukokuussa ja lupasi Cyntialle palata kotiin elokuussa sopivasti sukulaistytön häihin. Adenissa oli Davidin saapuessa entistä levottomampaa. Poliisit olivat hävinneet maisemista, ja kaupungin laitamia partioivat aseistautuneet, naamioituneet miehet kiertelivät katuja lava-autoilla. Viikkolehti *Economist* julkaisi heinäkuussa 2011 selonteon, jossa kiteytettiin turvallisuustilanne kuvailemalla islamistien, etelän aseistautuneiden separatistien ja valtion tukemien salamurhaajien yhteentörmäystä näin: ”Etelä on vaarallinen sotku, jossa Sanaan hallitusta ei enää juuri kuunnella.”

Samaan aikaan Mockettin seuraava iso urakka oli purjehtinut Suezin kanavan läpi ja kynti Punaistamerta etelään kohti Adenia tasaista kahdentoista solmun vauhtia. Aluksen nimi oli kirjoitettu valkoisin kirjaimin typpään keulaan:

Brillante Virtuoso.

**HUIPPULUOKAN TRUE CRIME
-TRILLERI KANSAINVÄLISEN
RAHTILAIVALIIKENTEEN
SISÄISESTÄ RIKOLLISUUDESTA**

Ö

ljysäiliöalus *Brillante Virtuoso*n ajelehtiessä Adeninlahden vaarallisilla vesillä heinäkuussa 2011 piraattijoukko hyökkäsi laivaan ja sytytti sen tuleen, mistä seurasi tuhoisa räjähdys. Kun Lloyd's of Londonin palveluksessa toiminut katsastaja David Mockett tutki vaurioituneen aluksen, hänelle jäi käteen enemmän kysymyksiä kuin vastauksia. Kuinka piraatit olivat päässeet alukseen niin helposti? Ja jos he kerran halusivat kaapata aluksen ja vaatia lunnaita sen palautuksesta, miksi he tuhosivat sen? Askarruttavia kysymyksiä, joihin Mockett ei ehtinyt vastata, sillä hänet murhattiin pian katsastuksen jälkeen.

Järkyttävä selvitys paljastaa totuuden finanssipetoksesta, joka häikäilemättömyydessä hakee vertaistaan. Teos on yli nelivuotisen selvitystyön kunnianhimoinen huipentuma ja osoittaa, millainen salaliittojen verkosto tällä nykyisen globaalin talouden kannalta ratkaisevan tärkeällä alalla vaikuttaa.

